

INLEIDING

Op de achtste juli van het jaar 1741 is het druk in de kerk van Enfield. Op verzoek van de plaatselijke dominee zal een predikant uit de buurt voorgaan. Zijn naam wordt de laatste tijd vaak genoemd in verband met een geestelijke opleving in de omgeving. Nu moeten de mensen van Enfield niet veel van die opwekking hebben. Een geest van onverschilligheid heeft hen in zijn greep. Toch hangt er een sfeer van verwachting in de kerk als de lange, bleke dominee met zijn preek begint. Aanvankelijk valt het allemaal nogal tegen. De prediker is bepaald geen indrukwekkende spreker: hij is nogal aan zijn papier gebonden, spreekt vrij eentonig en maakt nauwelijks gebaren. Maar geleidelijk aan beginnen zijn ernstige, bewogen woorden door te dringen. De boodschap is dan ook diep aangrijpend. Het gaat over het lot van hen die buiten Christus blijven leven. ‘Zondaren in de handen van een toornend God’, is het thema. Het is alsof er een grote beroering door de gemeente golft. Voordat de preek ten einde is, zijn overal snikken en onderdrukte zuchten te horen. Daar zegt iemand half hoorbaar: ‘Wat moet ik doen om zalig te worden?’¹

1. Verschillende ooggetuigen hebben beschreven welke uitwerking de preek heeft. Vgl. het voorwoord van John D. Currid op Jonathan Edwards, *Sinners in the hands of an angry God*, Philipsburg 1992, 4-5; JE Yale 22, 400vv; John Carrick, *The preaching of Jonathan Edwards*, Edinburgh 2008, 50vv; Iain H. Murray, *Jonathan Edwards. A new biography*, Edinburgh 1987, 168vv.

Wie is deze opmerkelijke prediker? Zijn naam is Jonathan Edwards. Hij leeft van 1703 tot 1758 en hij maakt vooral naam als een van de belangrijkste theologen van Amerika, invloedrijk prediker tijdens de ‘Grote Opwekking’ in de eerste helft van de achttiende eeuw en predikant van de stad Northampton. In deze inleiding op zeven vertaalde preken van zijn hand komt het volgende aan de orde. De rode draad wordt gevormd door een schets van zijn leven: daarmee beginnen we (1) en sluiten we af (4). Wanneer we de draad van zijn levensgeschiedenis volgen, stuiten we op de volgende meer theologisch getinte onderwerpen. Allereerst gaan we in op de visie van Edwards op het verschijnsel ‘opwekking’ (2). Dat is ook daarom van belang omdat de meeste preken in deze bundel tijdens de Grote Opwekking zijn gehouden. Hierna stippen we de belangrijkste dogmatische en praktisch geestelijke thema’s aan die Edwards in zijn preken aan de orde stelt (3). Hierbij gaan we ook regelmatig in op de vraag hoe dit gebeurt in de preken die in deze bundel zijn vertaald.

1.1. De weg naar Northampton

Edwards wordt geboren op 5 oktober 1703 in East Windsor, een plaats in Nieuw-Engeland.² Met deze naam duiden we het gebied aan dat in het uiterste noordoosten van de Verenigde Staten ligt, ergens rechts boven de stad New York. In East Windsor is de vader van Jonathan, Timothy Edwards, dan ruim acht jaar predikant en hij zal daar tot aan zijn dood toe blijven. Naast zijn pastorale werk geeft Timothy Edwards ook les aan jongeren uit de omgeving die zich voorbereiden op de universitaire studie. Daarom zal het ons niet verbazen, dat ook Jonathan zijn eerste onderwijs van zijn vader ontvangt. Deze neemt de opleiding van zijn zoon grondig ter hand. Zo maakt hij hem bijvoorbeeld vanaf zijn zesde jaar vertrouwd met

2. Zie voor een uitvoeriger levensschets van Edwards o.a. W. van Vlastuin, *De Geest van opwekking. Een onderzoek naar de leer van de Heilige Geest in de opwekkingstheologie van Jonathan Edwards (1703-1758)*, Heerenveen 2001, 49-62 en vooral: Murray, *Jonathan Edwards*.

het Latijn. Al spoedig blijkt dat Jonathan een bijzonder begaafde leerling is. Dat wordt nog duidelijker als hij op twaalfjarige leeftijd het ouderlijk huis verlaat om te gaan studeren aan een hogeschool in de nabije omgeving (*The Connecticut Collegiate School*).³ Deze pas opgerichte hogeschool zal later uitgroeien tot de beroemde Yale University. Daar verdiept hij zich al op dertienjarige leeftijd grondig in het werk van de Engelse filosoof John Locke. Enkele jaren later schrijft hij zijn eerste werkstukken op natuurwetenschappelijk en filosofisch gebied. Zij leveren het onomstotelijke bewijs dat deze nog zo jonge man een uitzonderlijk verstand en buitengewone wetenschappelijke talenten bezit.

Bekering

Wanneer hij later terugblijkt op deze periode, moet hij echter wel toegeven dat hij toen een vreemdeling was van de genade van God. In zijn jeugdijaren zijn er momenten geweest dat hij door het Woord van God geraakt werd. Een tijdlang heeft hij de Heere ook met een zekere ernst gezocht, maar dat lijkt nu allemaal weggeëbd. Tegen het einde van zijn studietijd, in de lente van het jaar 1721,⁴ verandert dat echter. In deze periode worstelt de bijna achttienjarige Edwards met vragen rond de soevereiniteit van God. Het lijkt hem een vreselijk leerstuk, dat God heeft uitverkoren wie Hij wil en dat Hij ook in de zonde laat wie Hij wil en hen overgeeft om de eeuwige straf te ondergaan in de hel. Dan gaat de Schrift voor hem open en de Heilige Geest overtuigt hem ervan dat deze leer door en door Bijbels is. Zijn aangevochten hart vindt rust en zelfs vreugde in de gedachte dat God de volstrekt Soevereine is. Later beschrijft hij dit moment als volgt:

3. Vgl. Murray, *Jonathan Edwards*, 25vv. Deze 'Collegiate School' heeft op dat moment geen vaste vestigingsplaats. De studenten van verschillende studieijaren worden op verschillende plaatsen onderwezen, afhankelijk van de woonplaats van de belangrijkste docenten. Later wordt de school permanent gevestigd in New Haven, Connecticut.

4. Zie voor deze datering: Murray, *Jonathan Edwards*, 35.

De eerste keer dat ik mij kan herinneren, dat ik die innerlijke, lieflijke vreugde in God en goddelijke dingen had, waarin ik na die tijd zoveel geleefd heb, was toen ik déze woorden las: ‘De Koning nu der eeuwen, de onverderfelijke, de onzienlijke, de alleen wijze God, zij eer en heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen’ (1 Tim. 1:17). Toen ik deze woorden las, verspreidde zich als het ware in mijn ziel een besef van de heerlijkheid van het goddelijk Wezen. Het was een nieuw besef, volstrekt verschillend van alles wat ik ooit tevoren ervaren had. Nooit maakten Schriftwoorden op mij zo’n indruk als deze woorden. Ik dacht bij mijzelf wat een verheven Wezen God was en hoe gelukkig ik zou zijn als ik mij in deze God mocht verheugen (...).⁵

Van nu af aan gaat dit diepe geestelijke besef van de heerlijkheid en soevereiniteit van God Edwards’ leven beheersen. Het zal ook diepe sporen trekken in zijn prediking en zijn theologie.⁶

Northampton

Als hij zijn studie heeft afgerond, wordt Edwards predikant. Nadat hij vijf jaar op andere posten gediend heeft, wordt hij in 1727 bevestigd als tweede predikant van de grote gemeente van Northampton, Massachusetts. Deze plaats ligt in de vallei van de rivier de Connecticut, Edwards’ geboortestreek. Al vanaf 1669 – dus bijna 60 jaar! – staat zijn grootvader, Solomon Stoddard, in deze gemeente. Deze in de dienst vergrijsde prediker heeft in de gemeente en ook in de wijde omgeving groot gezag. Hij wordt wel de ‘paus’ van de vallei van de Connecticut genoemd.⁷ De eerste tijd trekt Edwards bij zijn grootouders in, maar dit verandert al voordat het

5. Vgl. Jonathan Edwards, *Autobiografie (Memoir)*, in: JE Banner I, xiii. Zie hierbij ook: Murray, *Jonathan Edwards*, 103vv.

6. Zie hierbij vooral de eerste vertaalde preek (hoofdstuk 2): ‘Gods soevereiniteit in het behoud van mensen’.

7. Een beknopte biografie in Joel Beeke en Randall J. Pederson, *Meet the Puritans. With a guide to modern reprints*, Grand Rapids 2006, 558-564. Waarschijnlijk het bekendste boek van Stoddard is *A guide to Christ*, Ligonier 1993. Nederlandse vertaling: Solomon Stoddard, *Een leidsman tot Christus*, 2^e druk, Dordrecht 1972.

jaar voorbij is. Dan trouwt hij namelijk met Sara Pierrepont en betreft met haar een eigen woning. Vanaf haar kinderjaren vreest Edwards' jonge vrouw de Heere. Door haar innig Godsvertrouwen, haar hartelijkheid en haar begrip is zij haar man tot grote steun. Hun huwelijk wordt gezegend met elf kinderen.

Al in 1729 overlijdt Solomon Stoddard en vanaf dat moment is Edwards alleen predikant in Northampton. In de tijd waarin zijn grootvader de gemeente gediend heeft, is er een aantal perioden van geestelijke opwekking geweest. De laatste jaren van zijn leven zijn die echter helemaal weggeëbd. Zodoende treft Edwards in het begin van zijn ambtelijke dienst in Northampton veel oppervlakkigheid en wereldsgezindheid aan en hij heeft daar nogal wat moeite mee. Dat verandert echter in de loop der jaren.

In 1734 komt er een opwekking in de gemeente en hierop volgt enkele jaren later een nieuwe golf van geestelijke herleving. Die vindt plaats wanneer de bekende evangelist George Whitefield deze streken bezoekt.⁸ Samen met Whitefield gebruikt de Heere Edwards in het bewerken van deze nieuwe en krachtiger opwekking. Deze verspreidt zich als een vuur over Nieuw-Engeland en andere delen van de Engelse koloniën in Amerika en staat bekend als de Grote Opwekking (*The Great Awakening*, ±1739-1742).⁹ Veel mensen komen in korte tijd tot bekering en de Geest van God werkt dan ongewoon krachtig. In 1741 houdt Edwards te Enfield tijdens het hoogtepunt van de Grote Opwekking zijn befaamde preek 'Zondaren in de handen van een toornend God'.¹⁰ Van deze opwekking doet Edwards verslag in een aantal brieven.

8. Vgl. de fraaie biografie van Arnold A. Dallimore, *George Whitefield. The life and times of the great evangelist of the eighteenth-century revival* I-II, 4^e druk, Westchester 1979: I, 527vv. Zie ook: Murray, *Jonathan Edwards*, 155vv.

9. Vgl. o.a. Murray, *Jonathan Edwards*, 158-176; Joseph Tracy, *The great awakening. A history of the revival of religion in the time of Edwards and Whitefield*, Edinburgh 1989.

10. Zie de tweede vertaalde preek (hoofdstuk 3): 'Zondaren in de handen van een toornend God'.